

De gemeenteraad aan zet

Wat wilt u weten over de jongeren met een beperking in uw regio?

TRANSITIES SOCIALE DOMEIN

Gemeenten staan zoals bekend aan de vooravond van drie grote transitie's: de decentralisatie van de jeugdzorg, de overgang van de begeleiding uit de AWBZ en de Wet werken naar vermogen. Ook al zijn de laatste twee decentralisaties controversieel verklaard, gezien de standpunten in de verkiezingsprogramma's lijkt het eerder een kwestie van uitstel dan afstel. De meeste gemeenten gaan dan ook onverminderd door zich voor te bereiden op deze transitie's. Ook de invoering van het passend onderwijs heeft gevolgen voor gemeenten. Met de bestaande taken in het kader van onder meer de WMO en de WWB worden gemeenten de komende jaren in belangrijke mate verantwoordelijk voor de ondersteuning van de jongeren met een beperking. Dat is een complexe opgave, zeker in combinatie met de noodzaak om ook te besparen. Tegelijkertijd bieden de transitie's ook kansen om tot een betere samenhang in beleid te komen en zo effectiever én efficiënter te zijn. Het bestuursakkoord biedt gemeenten de nodige ruimte om zelf invulling te geven aan de decentralisaties. Dat maakt dat u als gemeenteraad grote invloed heeft op de ondersteuning zoals deze jongeren die zullen ervaren.

RAAD AAN ZET

Als raad geeft u richting aan het gemeentelijke beleid. U debatteert met het college over het voorgenomen beleid en controleert de uitvoering daarvan. U beoordeelt de resultaten. Ook voor de nieuwe gemeentelijke taken gaat u het debat aan en stelt u daarbij ongetwijfeld vragen als: Wat is de visie van het college op de transitie's in het sociale domein en wat zijn de ambities ten aanzien van de participatie van deze doelgroep? En hoe denkt het college deze ambities te realiseren? Welk budget trekt het college hiervoor uit? Waarom kiest het college voor deze aanpak? Welke alternatieven zijn er?

Zoveel mogelijk jongeren met een beperking zelfstandig laten worden én een eigen plaats in de maatschappij laten vinden: dát is het doel van kennis- en innovatiecentrum CrossOver. Daarvoor is een cultuuromslag nodig bij alle betrokken partijen en personen. CrossOver werkt aan die cultuuromslag door de dialoog met deze partijen aan te gaan en hen te ondersteunen met kennis en advies. CrossOver wil (als niet-commerciële partij) niet concurreren met bestaande organisaties en initiatieven, maar verbindingen leggen en bruggen bouwen die deze initiatieven ondersteunen.

Welke uitgangspunten worden gehanteerd? Wat beschouwt het college als de verantwoordelijkheid van de jongeren zelf, hun omgeving, de betrokken organisaties en wat ziet de gemeente als haar eigen verantwoordelijkheid voor het leven van deze jongeren? Wordt alleen gekeken naar jongeren die een beroep doen op een uitkering of voelt het college een bredere verantwoordelijkheid? Dit debat is complex en raakt veel burgers. Het is niet eenvoudig om in deze nieuwe taken tot heldere doelstellingen en een samenhangende en krachtige aanpak te komen. CrossOver wil u als raadsleden hier graag in ondersteunen. En dat kost u niets.

Een elftal vragen - Toelichting

Checklist voor uw standpuntbepaling

Onze ondersteuning omvat een 'elftal' vragen. Vragen die u kunnen helpen om scherp te krijgen wat u wilt weten over deze jongeren om uw raadstaak goed te kunnen vervullen en die u ook mee kunt nemen naar het debat met het college. Over wie hebben we het nu eigenlijk als we praten over jongeren met een beperking? Wie zijn die jongeren in uw gemeente? Wat zijn hun mogelijkheden en wensen? En hoe kunt u hen ondersteunen zodat zij maximaal participeren? Een succesvolle participatievisie is niet gestoeld op vooronderstellingen (waar deze jongeren regelmatig tegenaan lopen) maar op feiten.

Deze vragen kunnen u helpen om tot een adequaat beeld van deze doelgroep te komen voordat er besluiten vallen over de doelstellingen en de aanpak. En natuurlijk willen we met deze vragen het debat stimuleren over en met deze doelgroep. Zo'n debat biedt een basis voor een visie op de participatie van deze jongeren, als onderdeel van een brede visie op de participatie van jongeren in het algemeen.

Want ook dat is een belangrijke doelstelling van CrossOver: behandel jongeren met een beperking niet als een aparte groep, en zorg dat de ondersteuning die ze nodig hebben als vanzelfsprekend opgenomen is in het reguliere beleid.

AANTALLEN

- 1. Weten we over hoeveel jongeren het in onze gemeente gaat die thuis, op school, in hun vrije tijd of in het werk in vele opzichten problemen ondervinden en die dan ook extra ondersteuning nodig hebben om (maximaal) mee te doen?** Zijn er behalve de cijfers van UWV over het aantal jongeren dat een beroep doet op de Wajong bijvoorbeeld ook cijfers beschikbaar over hoeveel jongeren een beroep doen op de jeugdzorg, het aantal jongeren in het speciaal onderwijs, het aantal jongeren met jeugddetentie, etc.? Kunnen bijvoorbeeld organisaties als de GGD, Bureau Jeugdzorg, Stichting MEE, CIZ of het Jongerenloket cijfers aanleveren over het aantal jongeren met multi-problematiek? De urgentie van deze vraag is gelegen in de forse groei van jongeren die in vele opzichten problemen ondervinden en ondersteuning nodig hebben. En daarmee ook een groot beroep doen op het gemeentelijk budget.

IMPACT BEPERKINGEN

- 2. Weten we welke beperking(en) deze jongeren hebben en welke invloed dit op hun leven heeft?** Hebben we een duidelijk beeld van de problemen die deze jongeren ondervinden? Een besef van de impact van beperkingen op het leven van deze jongeren is nodig om tot beleid te komen waar deze jongeren echt mee geholpen zijn.

PARTICIPATIE IN BREDE ZIN

3. **Wat weten we over hoe deze jongeren in onze gemeente participeren?** Een beter beeld van wie de jongeren zijn en op welke wijze ze participeren helpt om tot adequaat beleid te komen.

- ✓ A. **Thuis** – Hoeveel van deze jongeren in onze gemeente wonen in een instelling, hoeveel in een vorm van begeleid wonen, hoeveel wonen op zichzelf en hoeveel nog bij hun ouders? En wat weten we over de gezinnen en de buurt waar deze jongeren in opgroeien (gebroken gezinnen, inkomen ouders, sociale cohesie in de buurt, etc.)? Welke problemen of kansen brengt de sociale context van de individuele jongere met zich mee? Immers, de sociale context is van groot belang. Interventies, zoals de eigen kracht conferentie, kunnen hierop inspelen.
- ✓ B. **School** – Weten we wat de onderwijsloopbaan van deze jongeren is? Hoeveel jongeren volgen speciaal onderwijs of praktijkonderwijs? Hoeveel jongeren binnen het reguliere onderwijs hebben een beperking? Wat doet het onderwijs eraan om de kansen van deze jongeren op de arbeidsmarkt zo groot mogelijk te laten zijn? Hoe vergaat het deze jongeren op school? Is er een relatie met het aantal voortijdig schoolverlaters?
- ✓ C. **Werk** - Hoeveel van deze jongeren in onze gemeente werken momenteel en hoe vergaat het hen? Hoeveel van hen werken bij een reguliere werkgever? Hoeveel van hen hebben daarbij ondersteuning nodig (zoals jobcoaching bijvoorbeeld vanuit de Wajong of begeleid werken vanuit de SW, werkplekaanpassing, vervoersvoorzieningen, loondispensatie of aanpassing van functies) en hoe succesvol is deze ondersteuning? Hoeveel werken in een beschutte werkomgeving (SW)? Hoeveel jongeren werken onbetaald, verrichten bijvoorbeeld vrijwilligerswerk? Van diegenen die niet werken en die niet op school zitten, hoeveel van hen zijn wel in staat om te werken en maar zitten werkloos thuis op de bank (verborgen werkloosheid)? Voor hoeveel jongeren is de (arbeidsmatige) dagbesteding het maximaal haalbare? En hoe verhoudt deze feitelijke participatie zich tot (wat onderzoek uitwijst over wat) het werkelijk potentieel van deze jongeren is?
- ✓ D. **Vrije tijd** – Een leefgebied waar niet iedereen direct aan denkt. Maar een leefgebied wat zeker ook kansen biedt om mee te doen. Hoeveel van de jongeren met een beperking maken dan ook gebruik van het aanbod aan vrije tijdsbesteding (sport, muziek, scouting, toneel, e.d.)? Hoeveel van deze jongeren zijn lid van een reguliere vereniging en hoeveel van een vereniging specifiek voor mensen met een beperking? Is het zo dat jongeren met een beperking net zoveel kunnen sporten als jongeren zonder een beperking? Is het reguliere aanbod aan vrije tijdsbesteding voor deze jongeren net zo toegankelijk als voor andere jongeren? Hebben we daar een standpunt over en moeten we dat hebben?
- ✓ E. **Gezondheid** - Hoeveel van deze jongeren doen een beroep op zorg om thuis, op school, in het werk en in de vrije tijd mee te kunnen doen? En op wat voor zorg? Wanneer blijkt dat veel jongeren een beroep op zorg doen om op verschillende leefgebieden te kunnen participeren, betekent dat een extra impuls om werk te maken van een samenhangende aanpak in het kader van de decentralisaties.
- ✓ F. **Inkomen** – Hoeveel van deze jongeren doen een beroep op een uitkering (absoluut en relatief)? Wat weten we over de uitkeringen van deze jongeren (hoogte, duur, etc.)? Weten we wat er wel en niet mogelijk is als het gaat om het verminderen van het beroep dat deze jongeren nu en in de toekomst op een uitkering doen? Hoeveel van deze jongeren zijn in staat om het wettelijk minimumloon te verdienen en hoeveel van hen niet?

BEHOEFTE AAN ONDERSTEUNING

4. **Weten we welke ondersteuning deze jongeren nodig hebben om maximaal te participeren?** Wat zouden we hierover moeten weten? Wanneer we weten welke ondersteuning deze jongeren nodig hebben, en wat de kosten van deze voorzieningen zijn, hebben we ook scherp welk een budget dit vraagt.

AANBOD AAN ONDERSTEUNING

5. **Met welke partijen hebben deze jongeren in uw regio te maken en welke ondersteuning bieden deze partijen?** Sluit daarmee het aanbod aan ondersteuning goed aan op de behoefte aan ondersteuning (vraag 4)? Wordt bepaalde ondersteuning gemist of is er juist teveel aanbod? En wat weten we over de effectiviteit (resultaten) van de ondersteuning die deze partijen bieden? Wordt gebruik gemaakt van interventies die bewezen effectief zijn? Weten we bijvoorbeeld of de eigen kracht van de jongeren en hun omgeving voldoende door deze partijen benut wordt? Hoe vertalen we de kennis over 'wat werkt' naar eisen aan de resultaten en aanpak van de partijen die deze jongeren ondersteunen?

INTEGRALE ONDERSTEUNING

6. **In hoeverre werken de partijen uit de woonbegeleiding, de zorg, het onderwijs en werk samen en kunnen ze aantoonbaar laten zien wat het resultaat van deze samenwerking is voor de jongeren?** Zijn we als gemeente voldoende duidelijk in wat we van de samenwerking verwachten (doelstellingen, budgettair effect, etc.)?

ROL GEMEENTE

7. **Wat willen en kunnen wij als gemeente doen om het effect van de inzet van deze partijen en instanties zo groot mogelijk te laten zijn?** En wat kan dat opleveren? Hoe vertalen we bijvoorbeeld de kennis over 'wat werkt' naar eisen aan de resultaten en aanpak van deze partijen? En wat weten we over hoe we werkgevers maximaal kunnen ondersteunen om deze jongeren in dienst te nemen? En hoe kunnen we als gemeente het goede voorbeeld geven? Welke kansen zijn er voor deze jongeren binnen onze eigen gemeentelijke organisatie?

PREVENTIEVE AANPAK

8. **Welke mogelijkheden zien we richting een preventieve aanpak en hebben we een beeld van de besparingen die een preventieve aanpak met zich mee kan brengen?** Een preventieve aanpak, zoals het voor deze jongeren verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, kan uiteindelijk veel geld besparen. Hebben we een beeld van wat die besparingen kunnen zijn? En welke mogelijkheden zien we om stappen te zetten richting een preventieve aanpak?

REALISTISCH PERSPECTIEF

9. **Houden we in ons beleid voldoende rekening met de beperkingen van deze jongeren?** Bijvoorbeeld het beleid op het vlak van handhaving: Net als alle andere jongeren, hebben ook deze jongeren niet alleen rechten maar ook plichten. Is datgene wat wij van deze jongeren verwachten in het kader van een beroep op een voorziening of uitkering realistisch? Houden we voldoende rekening met bijvoorbeeld het feit dat een jongere met autisme wel trucs kan aanleren om zich beter te handhaven maar net zo hard weer terugvalt in oude patronen als er iets in zijn of haar situatie verandert? En een kenmerk van jongeren met een verstandelijke beperking is bijvoorbeeld dat ze moeite hebben zich te motiveren voor werk dat ze niet leuk vinden. Houden we daar voldoende rekening mee wanneer we hen aanspreken op hun eigen verantwoordelijkheid?

IN DIALOOG

10. Ontwikkelen we onze visie in dialoog met de jongeren, hun ouders en betrokken partijen? Spreken we niet over de jongeren maar met ze? Want als we ons beleid in dialoog maken, weten we beter of ons aanbod en ons beleid aansluit bij de vraag en behoefte van de jongeren. Hoe belangrijk vinden we dat? En achten we de jongeren in staat om een wezenlijke bijdrage aan het ontwikkelen van het beleid te leveren?

ALS VANZELFSPREKEND

11. Houden we wanneer we nadenken over de participatie van jongeren in onze gemeente en wat zij daarvoor nodig hebben als vanzelfsprekend ook rekening met de jongeren met een beperking? Hoe kunnen we daar met elkaar stappen in zetten?

BRUIKBARE KENNIS

Het is goed denkbaar dat u meer informatie wilt als u met elkaar over deze onderwerpen praat. Welnu, dat kan, er is al veel kennis beschikbaar. Van de jongeren, hun ouders en van alle andere betrokkenen hebben we veel geleerd over hoe deze jongeren op een effectieve wijze ondersteund kunnen worden.

Een belangrijk deel van deze kennis vindt u in de Kennisbank van CrossOver op www.kcco.nl. Ook zijn er op deze website tal van handige kennisproducten te vinden, die van pas kunnen komen bij het ontwikkelen van uw visie op de participatie van deze jongeren.